

Universiteit Utrecht

Soevereiniteit en The Responsibility to Protect

Antwoorden aan de bezwaren tegen interventie

Bachelorscriptie Wijsbegeerte

Naam: Nick van Impelen

Studentnummer: 4001109

Inleverdatum: 3 juli 2015

Instelling: Universiteit Utrecht

Faculteit Geesteswetenschappen

Departement Filosofie en Religiewetenschap

Begeleider: Jos Philips

Tweede beoordelaar: Sem de Maagt

Aantal woorden: 10.915

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. R2P en Soevereiniteit: Achtergrond	5
1.1 The Responsibility to Protect	5
1.2 Soevereiniteit	6
2. Bezwaren tegen R2P.....	9
2.1 Interne Stabiliteit.....	9
2.2 Internationale Stabiliteit	10
2.3 Het Zelfbeschikkingsrecht van Volken.....	11
3. R2P: De Bezwaren Beantwoorden	13
3.1 Interne Stabiliteit.....	13
3.2 Externe Stabiliteit	15
3.3 Het zelfbeschikkingsrecht van volken	16
4. R2P in de praktijk: een schets.....	18
4.1 In welke gevallen mag worden ingegrepen?.....	18
4.2 Op welk moment mag worden ingegrepen?.....	21
4.3 Op welke manier mag worden ingegrepen?	22
Conclusie	25
Bibliografie	27

Inleiding

Toen Kofi Annan in zijn *Millennium Report* uit 2000 VN-lidstaten uitdaagde een oplossing te vinden ter voorkoming van genocides zoals die in de jaren negentig in Rwanda en Srebrenica hadden plaatsgevonden, heropende hij het nieuw debat over humanitaire interventie en de soevereiniteit van staten.¹ De verschillende humanitaire rampen van de jaren negentig hadden opnieuw duidelijk gemaakt dat humanitair ingrijpen en soevereiniteit met elkaar op gespannen voet staan: enerzijds werd erkend dat de internationale gemeenschap niet zou mogen ingrijpen in binnenlandse aangelegenheden, anderzijds wilde diezelfde internationale gemeenschap voorkomen dat humanitaire rampen zoals in Rwanda en Srebrenica opnieuw plaats konden vinden terwijl hiertegen niet kon worden ingegrepen. Er bestond geen doctrine die aangaf of, en zo ja wanneer, de soevereiniteit van staten mag worden geschonden omwille van de bescherming van volken. Sindsdien is een uitgebreid debat losgebarsten rond dit dilemma, en met name rondom de voorgestelde oplossing: de R2P-doctrine (*Responsibility to Protect*). Deze doctrine herdefinieert staatssoevereiniteit van niet slechts een recht naar ook een plicht. Volgens R2P mogen staten niet zomaar met hun bevolking omgaan op de manier die hun goedgevindt, maar moeten ze hun bevolking ook beschermen tegen vier massale wrede daden: genocide, oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid, en etnische zuivering.² Mocht een staat het nalaten deze verplichting na te komen, dan heeft de internationale gemeenschap de verantwoordelijkheid actie te nemen om de bevolking te beschermen, desnoods door middel van militaire interventie.

Een dergelijke interventie vereist echter dat de soevereiniteit van een staat wordt geschonden. Al sinds de Westfaalse orde van 1648 vormt de erkenning van de soevereiniteit van staten de hoeksteen van internationaal recht en internationale samenwerking. Er mag niet lichtzinnig worden gedacht over de schending van een principe dat al zo lang zo heersend is geweest in de wereldpolitiek. Dit leidt tot de vraag: hoe verhoudt de *Responsibility to Protect* zich tegenover traditionele staatssoevereiniteit, en hoe kan R2P verdedigen dat traditionele noties van staatssoevereiniteit dienen te worden gepasseerd in situaties waarin sprake is van massale wrede daden?

Deze scriptie zal onderzoeken welke problemen R2P oplevert voor het principe van staatssoevereiniteit, en hoe deze bezwaren door de doctrine dienen te worden beantwoord. Ik claim dat, hoewel R2P in conflict is met het principe van staatssoevereiniteit, de doctrine de *doelen* van staatssoevereiniteit niet ondermijnt. Ik zal niet meer behandelen dan door R2P wordt gevraagd: deze scriptie is geen onderzoek naar humanitaire interventie *per se*, maar bekijkt of het acceptabel is in te grijpen in de vier gevallen die R2P zelf benoemt. Het eerste hoofdstuk behandelt de achtergrond en theorie rond de doctrine: het geeft een uitleg over de inhoud van R2P en de verschillende dimensies

¹ Kofi Annan, "We The Peoples: The Role of the United Nations in the 21st Century" (Millennium Report of the Secretary-General prepared ahead of the Millennium Summit, New York, September 6-8, 2000), 48, bezocht op 26 juni 2015, http://www.un.org/en/events/pastevents/we_the_peoples.shtml.

² "The Responsibility to Protect," Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide, bezocht op 26 juni 2015, <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/responsibility.shtml>.

die soevereiniteit kent. Voor het R2P-dilemma is het essentieel dat de verschillende aspecten van soevereiniteit worden geëxpliciteerd om het debat te verduidelijken. Nadat duidelijk is waar we het in de rest van de scriptie over hebben, zal het tweede hoofdstuk drie argumenten in het voordeel van het principe van staatssoevereiniteit bespreken. Ik argumenteer dat soevereiniteit, in zoverre dit een recht is, een principe is dat niet van intrinsiek, maar wel van *instrumenteel* belang is. Soevereiniteit is een principe dat is ingesteld omwille van drie doelen: nationale stabiliteit, internationale stabiliteit, en het zelfbeschikkingsrecht van een volk. Elk van deze doelen is waardevol en er dient zorgvuldig met deze bezwaren tegen de R2P-doctrine te worden omgesprongen. Nadat de argumenten van R2P-tegenstanders zijn behandeld, zal ik in het derde hoofdstuk trachten deze te beantwoorden. Ik beargumenteer dat R2P niet ten koste gaat van de nationale stabiliteit, omdat in een situatie waarin R2P dient te worden toegepast de staat al niet langer de interne stabiliteit kan waarborgen. Ook de internationale stabiliteit hoeft niet in het geding te zijn: het is van belang dat de verantwoordelijkheid van staten om hun bevolking te beschermen een consequent nageleefde voorwaarde is voor de internationale erkenning van staten. Externe soevereiniteit is geen onwrikbaar concept, maar een instituut dat kan worden veranderd. Tegen het argument voor het zelfbeschikkingsrecht van volken zal ik enerzijds claimen dat dit recht al in het geding *is* in situaties waarin R2P interventie toestaat, en anderzijds dat dit zelfbeschikkingsrecht ondergeschikt raakt aan de massale wredeheden die worden gepleegd.

De invoering van R2P kent echter niet alleen theoretische problemen: er kleven ook praktische bezwaren aan de doctrine. Deze bezwaren berusten op de angst die kleinere landen (voornamelijk voormalige koloniën) voelen voor imperialisme van machtige staten in hun binnenlandse aangelegenheden. Op deze zorgen dient de R2P-doctrine een bevredigend antwoord te hebben. Daarom zal het vierde hoofdstuk uiteenzetten aan welke voorwaarden R2P moet voldoen om te voorkomen dat de doctrine kan worden misbruikt door grootmachten als excuus voor illegitieme interventies die niet in het belang zijn van de bevolking, maar van de grootmachten zelf. Op deze manier kan kleinere staten worden verzekerd dat de erkenning van hun soevereiniteit door de internationale gemeenschap niet in het geding is. Ik zal drie soorten voorwaarden behandelen: in welke situaties interventie legitiem is, op welk moment mag worden geïntervenieerd, en op wat voor een manier deze interventie moet verlopen. Door beperkingen op te leggen aan de R2P-doctrine hoop ik de obstakels tegen het gebruik van R2P weg te nemen, zodat de doctrine effectief kan worden ingezet om bevolkingen te beschermen en te voorkomen dat minderheden het slachtoffer worden van massale wredeheden.

1. R2P en Soevereiniteit: Achtergrond

Voordat we ons zullen bezighouden met de verschillende bezwaren tegen interventie zal ik eerst een korte uitleg geven over de herkomst en inhoud van de R2P-doctrine. Het uiteindelijke doel van de *Responsibility to Protect* is dat, wat er in onze wereld verder ook gebeurt, er op zijn minst dient te worden voorkomen dat de internationale gemeenschap faalt wat betreft het beschermen van mensen tegen massale en door de mens gecreëerde humanitaire catastrofes zoals de genocides van Rwanda in 1994, Srebrenica in 1995, en Darfur in 2006.³

1.1 The Responsibility to Protect

Het idee dat er een wereldwijde behoefte heerst deze wens werkelijkheid te laten worden vindt haar basis in paragrafen 138 en 139 van de *2005 World Summit Outcome* van de Verenigde Naties. Deze paragrafen stellen dat de internationale gemeenschap de verantwoordelijkheid heeft om verschillende middelen in te zetten om te helpen bevolkingen te beschermen tegen een viertal massale wreedheden: genocide, oorlogsmisdaden, etnische zuivering, en misdaden tegen de menselijkheid.⁴ Paragraaf 139 in het bijzonder is hier relevant, omdat zij laat zien dat de internationale gemeenschap bereid is een interventie uit te voeren om dergelijke wreedheden een halt toe te roepen:

The international community, through the United Nations, also has the responsibility to use appropriate diplomatic, humanitarian and other peaceful means, in accordance with Chapters VI and VIII of the Charter, to help to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. In this context, we are prepared to take collective action, in a timely and decisive manner, through the Security Council, in accordance with the Charter, including Chapter VII, on a case-by-case basis and in cooperation with relevant regional organizations as appropriate, should peaceful means be inadequate and national authorities are manifestly failing to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity.⁵

De doctrine is vervolgens uitgewerkt in het VN-Secretariaatsrapport *Implementing the Responsibility to Protect* uit 2009. In dit rapport worden de drie pilaren van R2P geschetst die kenmerkend zullen worden voor de doctrine. De eerste van deze drie pilaren richt zich op de verantwoordelijkheid die regeringen moeten nemen om de bevolking van hun land te beschermen tegen massale wreedheden, de tweede op de verantwoordelijkheid die de internationale gemeenschap heeft om deze regeringen bij te staan, en de derde op de verantwoordelijkheid die de *internationale*

³ Gareth Evans, "The responsibility to protect: ending mass atrocity crimes once and for all," *Irish Studies in International Affairs* 20.1 (2009): 7.

⁴ United Nations General Assembly, "2005 World Summit Outcome," 24 October 2005, UN document A/RES/60/1, 31, bezocht op 26 juni 2015, <http://www.who.int/hiv/universalaccess2010/worldsummit.pdf>.

⁵ Ibid.

gemeenschap draagt om de bevolkingen van andere staten te beschermen.⁶ Van deze drie pilaren is de derde verreweg het meest controversieel, en daarmee het meest interessant. De derde pilaar stelt: “[t]he international community has a responsibility to use appropriate diplomatic, humanitarian and other means to protect populations from these crimes. If a State is manifestly failing to protect its populations, the international community must be prepared to take collective action to protect populations, in accordance with the Charter of the United Nations.”⁷ Dit aspect van R2P gaat in tegen de soevereiniteit van staten. Het conflict tussen de derde pilaar van R2P enerzijds en het belang van staatssoevereiniteit anderzijds vormt het onderwerp van mijn onderzoek, en daarom is het belangrijk uiteen te zetten wat soevereiniteit nu precies is. Deze scriptie houdt zich bezig met militaire interventie volgens de derde pilaar van de *Responsibility to Protect*: wanneer wordt gesproken van ‘R2P’ of de ‘R2P-doctrine’, dan zal hiermee dit onderdeel van de bredere *Responsibility to Protect* worden bedoeld.

1.2 Soevereiniteit

Nu we R2P hebben uitgelegd kunnen we ons bezighouden met het begrip soevereiniteit. Soevereiniteit is, in de kern van het begrip, het hebben van de hoogste autoriteit binnen een territorium.⁸ De staat is het politieke instituut aan wie soevereiniteit wordt toegekend. De verzameling van staten vormt het internationale soevereine statensysteem. Rond soevereiniteit zijn drie actoren van belang: de regering, de bevolking, en de internationale gemeenschap. De regering is, als leider van de staat, de politieke entiteit die gebruik maakt van de soevereiniteit die een staat heeft. Met de regering worden de volksvertegenwoordigers of de soeverein van een staat bedoeld: de regering representeert het volk, heeft de leiding over de staat, en heeft wetgevende macht. Over het algemeen heeft de regering ook het geweldsmonopolie in handen, en zij heeft normaal gesproken de macht over de bevolking van het land. De regering is de partij wiens rechten ter discussie staan binnen het R2P-debat: mag de internationale gemeenschap tegen de wens van de regering in ingrijpen binnen een staat?

De bevolking, vervolgens, wordt gevormd door de inwoners: zij zijn de onderdanen van de regering, en de individuen die zijn onderworpen aan de wetten van de staat. Zij zijn niet een homogene groep, maar een verzameling van losse personen die samen deelnemen aan de staat, en diegenen over wie de regering heerst en wie de regering zou moeten representeren. Binnen deze scriptie zal met de term ‘bevolking’ voornamelijk de groep worden genoemd diegenen die het object vormt van ingrijpen volgens de R2P doctrine: de mensen die dienen te worden beschermd. De laatste relevante actor die voorbijkomt in de R2P-doctrine is de internationale gemeenschap: hiermee wordt de internationale orde van staten bedoeld. Ook voor de internationale gemeenschap geldt dat zij niet een homogene groep is. Verre van dat zelfs, de internationale gemeenschap is normaal gesproken sterk verdeeld wanneer het aankomt op zaken als interventie. Binnen deze scriptie zal ik met de

⁶ Ban Ki-Moon, "Implementing the responsibility to protect: Report of the Secretary-General," UN document A/63/677, 12 January 2009, 10-28, bezocht op 26 juni 2015, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/677.

⁷ "The Responsibility to Protect," Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide.

⁸ Dan Philpott, "Sovereignty," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2014 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/sum2014/entries/sovereignty/>.

internationale gemeenschap een staat of coalitie van staten bedoelen, welke zich geroepen voelt om te interveniëren binnen een andere staat. De internationale gemeenschap is dus het subject in het R2P-debat: degenen die de verantwoordelijkheid dragen om in te grijpen wanneer massale wreedheden plaatsvinden.

Om soevereiniteit beter te begrijpen dienen we de verschillende dimensies van het begrip uiteen te zetten: ze omvat feitelijke controle over een territorium en de erkenning hiervan (welke kan komen van zowel de bevolking als de internationale gemeenschap) en bestaat uit een samenspel van capaciteiten en rechten. Omdat het R2P-debat (gedeeltelijk) draait om de legitimiteit van soevereiniteit zullen we ons voornamelijk bezighouden met formele soevereiniteit: soevereiniteit die wordt erkend. Een staat is legitiem en volledig soeverein wanneer zowel haar bevolking als de internationale gemeenschap haar erkent als zodanig: de staat is dan zowel *intern* als *extern* soeverein.⁹ Wanneer een regering interne soevereiniteit heeft, dan betekent dit dat zij macht heeft over de bevolking van haar land. Wanneer een staat externe soevereiniteit heeft, dan houdt dit in dat de internationale gemeenschap haar erkent als uiteindelijke machthebber over een territorium en de bevolking die daarbinnen leeft. Internationale erkenning is noodzakelijk voor een regering om over haar territorium te kunnen regeren. De meeste staten missen immers de capaciteit om een volledige invasie van buitenaf (door een grootmacht of brede coalitie) te weerstaan, en kennen dus alleen externe soevereiniteit omdat deze aan hen is toegekend. Verder is een staat afhankelijk van erkenning door andere staten voordat zij onderdeel kan uitmaken van de internationale gemeenschap. De vrijheid van buitenlandse bemoeienis is een afspraak berustend op een onderling *vertrouwen* dat staten elkaar met rust laten.

Een minder traditionele maar belangrijke dimensie aan soevereiniteit is het verschil tussen negatieve en positieve soevereiniteit. Analoog aan het onderscheid tussen negatieve en positieve vrijheid bestaat negatieve soevereiniteit uit de rechten die soevereine organen hebben, en positieve soevereiniteit uit de capaciteiten die het soevereine orgaan heeft om diens eigen vorm van staatsinrichting te implementeren en haar bevolking te voorzien van de middelen om haar eigen positieve vrijheid te kunnen gebruiken.¹⁰ Dergelijke middelen zijn bijvoorbeeld het bewaren van de orde, het bieden sociale voorzieningen het bieden van veiligheid. Het onderscheid tussen positieve en negatieve soevereiniteit is geïntroduceerd door Robert Jackson.¹¹ De inhoud van positieve soevereiniteit hangt af van welke theorie voor staatslegitimering wordt aangehangen. Schrijvers als Jackson hebben de neiging al in de definiëring van het onderscheid op te nemen welke specifieke verplichtingen staten hebben tegenover hun bevolking (zoals het bieden van veiligheid en welvaart) en daarmee de claim te maken dat een staat die deze verplichtingen niet nakomt geen soevereine staat is.

⁹ Philpott, "Sovereignty."

¹⁰ Miriam Ronzoni, "Two conceptions of state sovereignty and their implications for global institutional design," *Critical Review of International Social and Political Philosophy* Vol. 15, No. 5, (2012): 577-579.

¹¹ Robert Jackson, *Quasi-States: Sovereignty, International Relations and the Third World* (Cambridge University Press, 1990), 26-31.

Om de termen positieve soevereiniteit en negatieve soevereiniteit vrij te houden van dergelijke invullingen zal ik met positieve soevereiniteit datgene bedoelen wat een staat haar bevolking biedt, ongeacht van wat dit precies is (of zou moeten zijn). Negatieve soevereiniteit is daartegenover de groep rechten die een staat geniet tegenover haar eigen bevolking of tegenover andere staten. Een dergelijk recht kan bijvoorbeeld bestaan uit een recht op geweldsmonopolie, of een recht belasting te heffen. De precieze inhoud van negatieve soevereiniteit laat ik net als bij positieve soevereiniteit open, maar ze bestaat uit precies die rechten die een staat nodig heeft om haar positieve soevereiniteit te laten gelden. Het is immers zinloos voor de bevolking om de regering meer rechten toe te kennen dan voor de bevolking van nut is: ze perkt dan onnodig haar eigen vrijheid in. Natuurlijk kan een regering zich wel negatieve soevereiniteit *toe-eigenen* door met dwang haar wetten door te voeren, maar negatieve soevereiniteit is pas legitiem wanneer deze door het volk wordt toegekend. De inhoud van negatieve soevereiniteit hangt dus samen met de inhoud van positieve soevereiniteit: beiden zijn twee kanten van één munt.

Samenvattend is de derde pilaar van R2P een doctrine die zich richt op situaties met drie actoren. Er is een bevolking, tegenover wie één van de vier massale wreedheden worden gepleegd; er is een regering (of staat), die door nalatigheid of onwil niet voorkomt dat de bevolking slachtoffer is van deze massale wreedheden; en er is een internationale gemeenschap, die bereid is in te grijpen en te voorkomen dat de bevolking lijdt onder de massale wreedheden. De internationale gemeenschap kan echter niet ingrijpen, omdat ingrijpen vereist dat de soevereiniteit van de staat wordt geschonden. Deze soevereiniteit kent meerdere dimensies. Interne en externe soevereiniteit hebben betrekking op respectievelijk de rol binnen het land als machthebber en de rol binnen de internationale gemeenschap als landsvertegenwoordiger. Ten tweede hebben positieve en negatieve soevereiniteit betrekking op respectievelijk de capaciteiten en rechten van een regering: positieve soevereiniteit is datgene wat een staat haar bevolking kan bieden, negatieve soevereiniteit is datgene wat een bevolking daartegenover moet bieden aan haar regering. In het volgende hoofdstuk zullen we vanuit dit framework verschillende bezwaren tegen ingrijpen volgens R2P behandelen.

2. Bezwaren tegen R2P

Soevereiniteit is om drie redenen waardevol: interne stabiliteit, internationale stabiliteit, en het zelfbeschikkingsrecht van volkeren. Om te zien hoe deze drie waarden met R2P in conflict komen is het noodzakelijk om de opbouw van het statensysteem op drie manieren te bekijken. In het volgende hoofdstuk zal ik trachten op deze bezwaren een antwoord te geven. Eerst zullen we vanuit het de politieke theorie van het sociaal contract kijken naar (interne) soevereiniteit als een instrument voor interne stabiliteit. De contracttheorie van Hobbes is het meest duidelijke voorbeeld van een theorie die de soeverein rechten toekent omwille van de interne stabiliteit. Als tweede zullen we (externe) soevereiniteit onderzoeken als een instituut, een groep regels die bepaalt hoe de internationale orde is opgebouwd. Het doel van soevereiniteit is dan het behouden van internationale stabiliteit door het creëren van een vertrouwen tussen staten, en het schenden van dit vertrouwen brengt de internationale stabiliteit in gevaar. De derde manier om naar de (interne en externe) soevereiniteit van staten te kijken is door deze te zien als een zelfbeschikkingsrecht van volkeren. Het idee dat elk volk het recht heeft om zelf te kiezen op wat voor wijze zij haar staat inricht wordt breed geaccepteerd binnen de internationale gemeenschap en de politieke filosofie; we zullen kijken naar de basis van dit idee.

2.1 Interne Stabiliteit

Thomas Hobbes was de eerste moderne filosoof die een uitgewerkte versie van het sociale contract verdedigde, en zijn conceptie van soevereiniteit en staatsinrichting is nog altijd degene die de meeste rechten aan de soeverein geeft. Hobbes begon in zijn politieke filosofie bij een natuurstaat: de wereld zoals deze was ingericht voordat georganiseerde maatschappijen bestonden.¹² Volgend uit zijn mensbeeld (mensen zijn rationeel maar ook egoïstisch, op zoek naar eigen gewin, wantrouwend tegenover elkaar, en ongeveer aan elkaar gelijk qua sterkte en intellect waardoor niemand werkelijk een ander kan onderwerpen) voorzag hij de natuurstaat als “eenzaam, armoedig, afstotelijk, beestachtig en kort.”¹³ De natuurstaat was, met andere woorden, bijzonder onwenselijk, en het was ieder persoon in het voordeel om deze op te heffen. Hobbes’ manier om dit te bereiken was doormiddel van het verkiezen van een soeverein: een leider wiens positie was bepaald omdat het volk hem heeft verkozen, of omdat hij deze capaciteit heeft veroverd. Hobbes stelde dat een soeverein volledige en ongelimiteerde macht nodig heeft om effectief te kunnen zijn en dan ook absolute macht over de volledige levens van de bevolking dient te hebben.¹⁴ Dit is te zien in het feit dat de wil van de soeverein wet is; en de wil van de soeverein is de wil van het volk, daar het volk wil dat de soeverein is en dat hij soeverein is. De soeverein kan dus nooit ingaan tegen de wil van het volk, omdat de wil van de soeverein *per definitie* de wil van het volk is.

Echter, de soeverein is ook slechts een instrument om een doel te bereiken: dit doel is interne stabiliteit door het scheppen van orde binnen de staat (interne soevereiniteit) en het beschermen van de bevolking tegen aanvallen van buitenaf (externe soevereiniteit).¹⁵ De legitimiteit van de

¹² Thomas Hobbes, *Leviathan*, vert. W.E. Krul (Amsterdam: Boom Meppel, 1985), 134-138.

¹³ *Ibid.*, 137.

¹⁴ *Ibid.*, 176-185.

¹⁵ Hobbes, *Leviathan*, 176.

soeverein berust dus op het feit dat hij nodig is om deze doelen te bereiken. Dit is positieve soevereiniteit: hetgene dat de soeverein de bevolking kan bieden. Hiertegenover staan de (bij Hobbes zeer uitgebreide) rechten die de soeverein van het volk krijgt om deze positieve soevereiniteit te bereiken. Vertalen we Hobbes vervolgens naar de huidige tijd, dan zien we het belang van de soevereiniteit van de regering. De rol van de regering (als soeverein) is het behouden van de interne stabiliteit. Deze capaciteit komt voort uit haar positieve soevereiniteit, en vormt de legitimering van de negatieve soevereiniteit die door het volk aan de regering wordt verleend. De externe soevereiniteit van de regering dient dus te worden gerespecteerd omdat zij kan bewerkstelligen dat de bevolking in vrede leeft. Het is dus bezwaarlijk als de internationale gemeenschap ingrijpt in de binnenlandse aangelegenheden van een staat, omdat dit de capaciteit van de regering om orde te houden ondermijnt.

2.2 Internationale Stabiliteit

Het tweede bezwaar is in het belang van de internationale gemeenschap: het schenden van de soevereiniteit van een staat creëert het risico dat het internationale statensysteem destabiliseert en vervalt tot een *might is right*-scenario, wat op zijn beurt weer kan leiden tot wereldwijd conflict. Dit bezwaar tegen de schending van soevereiniteit dient niet te worden onderschat: binnen het huidige internationale systeem worden de Verenigde Staten (en het Westen in het algemeen) al regelmatig beschuldigd van imperialisme: het uitbreiden van eigen macht en invloed doormiddel van (onder andere) militaire interventie. Tijdens de Koude Oorlog stond wereldvrede danig onder druk als gevolg van de bereidheid van zowel de Russen als de Amerikanen landen als Korea en Vietnam binnen te vallen, elk zoekend naar expansie van hun ideologie en macht door bondgenoten militair bij te staan. De Russische annexatie van de Krim in 2014 leidde tot diplomatieke spanningen tussen Rusland en het Westen en zorgde (en zorgt nog steeds) voor grote onzekerheid in de Baltische Staten. En nog sterker: de uitbraak van de Tweede Wereldoorlog was (mede) een gevolg van de expansiedrift van Duitsland en Japan; beide landen schonden de soevereiniteit van hun buurlanden op ernstige wijze. Internationale instabiliteit is daarmee het grootste gevaar dat voort kan komen uit het onjuist implementeren van de R2P-doctrine.

De externe, formele en negatieve soevereiniteit waar het Westfaalse statensysteem uit bestaat is dan ook precies gecreëerd als oplossing voor de expansionistische beleidsvoering die de Europese landen er voor en tijdens de Dertigjarige oorlog op na hielden. Het voornaamste doel van Westfaalse soevereiniteit is om een verschil te creëren tussen een binnen- en een buitenland, waarin de verschillende heersers elk exclusieve controle kregen over hun eigen binnenland.¹⁶ In ruil voor het verkrijgen van deze macht over het eigen territorium erkenden ze dat de andere heersers exclusieve macht hadden over het territorium dat *zij* beheersten. Westfaalse soevereiniteit is daarmee niet een erkenning van externe empirische soevereiniteit, maar juist een gevolg van de afwezigheid hiervan: als een heerser werkelijk in staat zou zijn elke vorm van buitenlandse aanval te weerstaan, dan zou er geen noodzaak zijn om andere staten als soeverein te erkennen. Het bestaan van Westfaalse soevereiniteit impliceert dat landen niet werkelijk externe empirische soevereiniteit hebben.

¹⁶ Wouter G. Werner en Jaap H. De Wilde, "The Endurance of Sovereignty," *European Journal of International Relations* 7.3 (2001): 289.

Het Westfaalse statensysteem berust daarmee op afspraken: land A belooft land B niet aan te vallen als land B heftzelfde belooft aan land A. Het uiteindelijke doel van Westfaalse soevereiniteit is dus internationale vrede en stabiliteit. Zonder het statensysteem is er sprake van een toestand niet ongelijk aan de Hobbesiaanse natuurtoestand; in dit geval is echter niet sprake van een oorlog van alle personen tegen alle personen, maar van een oorlog van landen tegen landen. Dat een dergelijke vorm van internationale politiek ongewenst is behoeft geen verdere uitleg. Een belangrijk verschil tussen het sociale contract en de Westfaalse orde is echter dat de Westfaalse orde geen soeverein kent die over alle landen heerst. De enige manier waarop staten elkaar in het gareel kunnen houden is door een delicate machtsbalans en bovenal wederzijds vertrouwen. Landen moeten er vanuit kunnen gaan dat zij niet door andere landen worden aangevallen; lukt dit niet, dan stort het volledige internationale systeem in elkaar. Wanneer de R2P-doctrine de externe soevereiniteit van staten ondermijnt, creëert R2P een internationaal politiek klimaat waarin landen niet langer de zekerheid kennen dat ze niet worden aangevallen; er staat dus heel veel op het spel wanneer soevereiniteit té snel aan de kant wordt geschoven.

2.3 Het Zelfbeschikkingsrecht van Volken

Wat betreft het derde en het laatste argument ten gunste van soevereiniteit (het zelfbeschikkingsrecht van volkeren) zal ik voor het doel van deze scriptie de aanname maken dat het voor een volk waardevol is dat zij zelf mag bepalen op wat voor een manier zij wordt geregeerd. Deze positie is relatief standaard binnen de binnen het debat en is opgenomen in artikel 1 van het Handvest van de Verenigde Naties en door de VN definitief erkend in de *1960 Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples*.¹⁷ Het zelfbeschikkingsrecht komt voort uit het liberalisme, en stelt dat volkeren door het feit dat zij een groep personen zijn zij *in principe* het recht hebben hun eigen keuzes te maken. In overeenstemming met het fundamentele liberale principe is een persoon of groep in beginne volledig vrij, en ligt de bewijslast bij de tegenstanders van die vrijheid. Er is dus sprake van een “volledig vrij, tenzij...” in plaats van een “vrij, mits...”.¹⁸ Zelfbeschikking vormt een voorwaarde voor het kunnen uitoefenen van voor bevolkingen waardevolle zaken als het opstellen van eigen wetten en het kunnen uitdragen van een eigen cultuur. Het voortbestaan van een volk wordt daarmee bedreigd als zij niet over eigen zaken kan beschikken: de bevolking verliest simpelweg haar eigen identiteit.

Het recht van een maatschappij om zelf beslissingen te kunnen maken is noodzakelijk voor het individuele welzijn: relaties en doelen zijn cultureel bepaald.¹⁹ Levensdoelen die verder gaan dan het verkrijgen van de primaire goederen noodzakelijk voor overleven zijn producten van de sociale relaties die mensen onderhouden. Deze relaties zijn gebaseerd op een gedeelde identiteit en tradities. Voor mensen om te weten wat de limieten zijn aan hun leven, wat wel en niet wordt

¹⁷ “Chapter I: Purposes and Principles,” United Nations, bezocht op 2 juli 2015, <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml>; Jackson, *Quasi-States*, 76-77.

¹⁸ Gerald Gaus, Shane D. Courtland en David Schmitz, “Liberalism,” *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/spr2015/entries/liberalism/>.

¹⁹ Avishai Margalit en Joseph Raz, “National Self-Determination,” *The Journal of Philosophy*, Vol. 87, No. 9 (1990): 448-449.

geaccepteerd door hun omgeving, is het noodzakelijk dat zij horen bij hun maatschappij. Een volk, waarmee ik bedoel een groep of natie met een diepe gedeelde cultuur die op een eigen manier haar maatschappij kan inrichten is daarmee noodzakelijk voor het welzijn van de individuen binnen die groep. Een persoon die zich niet kan identificeren met zijn omgeving zal hier onvermijdelijk mee botsen. Wanneer ik verder zal spreken over het zelfbeschikkingsrecht van volken dan zal ik hier dus mee bedoelen dat een volk het recht heeft en moet hebben om eigen beleid te voeren, de eigen cultuur uit te dragen, en datgene te doen wat het volk goeddunkt. Dit recht dient te worden gerespecteerd ten behoeve van het welzijn van de individuen waaruit dit volk bestaat. Maar een volk heeft een staat nodig om haar zelfbeschikking in te organiseren. De regering voert, als leider van de staat, die wetten uit die de bevolking in staat stellen de eigen cultuur uit te dragen en eigen ideeën over het eigen welzijn in de praktijk te brengen. Een staat die geen soevereiniteit wordt verleend is niet in staat deze zaken aan het volk te bieden. Het zelfbeschikkingsrecht van volken vereist dus dat de soevereiniteit van staten wordt gerespecteerd.

3. R2P: De Bezwaren Beantwoorden

Nu is besproken waarom aan (de verschillende aspecten van) soevereiniteit waarde dient te worden gehecht, kunnen we ons richten op de antwoorden die R2P op deze bezwaren kan geven. In dit hoofdstuk zal worden onderzocht of de R2P-doctrine in strijd is met de achterliggende doelen van soevereiniteit. De centrale gedachte in de argumentatie is hier als volgt: hoewel de R2P-doctrine wel in strijd is met het principe van soevereiniteit zelf, is zij niet in strijd met de achterliggende redenen om waarde te hechten aan de externe soevereiniteit van de regering die wordt gepasseerd. Tegen interne destabilisering als gevolg van R2P zal worden beargumenteerd dat het voorkomen van massale wreedheden al aantoont dat de regering geen legitieme soeverein is, waardoor R2P geen schending is van legitieme externe soevereiniteit. Tegen het argument dat R2P leidt tot externe destabilisering zal worden ingebracht dat R2P, mits correct toegepast, een doctrine is die duidelijk en op geloofwaardige wijze onderscheid maakt tussen gevallen waarin wel en waarin niet kan worden ingegrepen. Als laatste zal tegen het argument dat R2P leidt tot een inperking van het zelfbeschikkingsrecht van volkeren worden ingebracht dat de voorwaarden voor het toepassen van R2P al vereisen dat een bevolking (of op zijn minst een significante groep personen) al beperkt wordt in dit recht, en dat een gebrek aan ingrijpen door de internationale gemeenschap ertoe leidt dat het zelfbeschikkingsrecht van de onderdrukte partij door de overheersende partij wordt geschonden.

3.1 Interne Stabiliteit

Wanneer het Hobbesiaanse standpunt wat betreft soevereiniteit wordt aangehouden is de soeverein een instrument dat als doel heeft de interne stabiliteit te behouden. Dit is een vorm van positieve soevereiniteit: hetgeen dat een soeverein aan de bevolking te bieden heeft. Het is op grond van de positieve soevereiniteit dat een soeverein aanspraak kan maken op negatieve soevereiniteit: het is slechts zinvol om de soeverein rechten te verlenen als hij hier iets tegenover kan stellen. Volgens Hobbes is dit bescherming, zowel tegen de anderen van de bevolking als tegen aanvallen van buitenaf. We hebben al in het vorige hoofdstuk aangetoond dat (vrijwel) geen soeverein volledige externe empirische soevereiniteit kent. Empirisch gezien kan een soeverein (oftewel een regering) zich dus niet verantwoorden op deze grond. Hiermee blijft onderlinge bescherming van de bevolking over. Wanneer een soeverein deze *ook* niet kan bieden, is interne stabiliteit niet langer een argument om een soeverein negatieve rechten te verlenen; hij mist de positieve soevereiniteit die tegenover zijn onschendbaarheid dient te staan.

In de meeste landen is het zo dat de regering op zijn minst voor een significant gedeelte in staat is de bevolking stabiliteit te bieden dankzij een effectieve combinatie van bureaucratie, politie, en een militaire macht die de bevolking kan beschermen tegen aanvallen van buitenaf. Echter, in landen waar sprake is van genocide, etnische zuivering, misdaden tegen de menselijkheid, of oorlogsmisdaden is voor een significant gedeelte van de bevolking geen veiligheid. Voor deze groep is er geen reden om nog langer negatieve soevereiniteit aan de regering te verlenen. De ernst van de massale wreedheden die worden gepleegd toont aan dat er voor de onderdrukte groep geen veiligheid is binnen het territorium van de staat. Waarom zou een volk een regering in een dergelijk geval nog langer enige rechten geven? Al het goede dat een regering kan bieden dient als voorwaarde te hebben dat een bevolking in staat is dit goede te ontvangen. De gepleegde massale wreedheden zorgen ervoor dat de bevolking haar leven niet zeker is. En omdat negatieve soevereiniteit aan een regering wordt verleend omwille van de positieve soevereiniteit die zij

hiermee kan uitoefenen, verdwijnen argumenten om de negatieve soevereiniteit van de regering nog langer te respecteren.

Opvallend genoeg hield Hobbes zich zelf ook bezig met de grenzen van politieke verplichting. In de *Leviathan* komt meerdere keren de vraag terug welke contracten een persoon niet kan aangaan.²⁰ Hij noemt dat niemand verplicht kan worden om zichzelf te doden, te verwonden, of af te zien van het gebruik van dingen zonder welke hij niet kan leven. Ieder mens heeft, ook volgens Hobbes, het recht zichzelf te verdedigen.²¹ Als we dit op ons beurt weer vertalen naar een bevolking die wordt onderdrukt door een staat, dan is het de bevolking dus toegestaan om zich tegen de regering te verzetten. Overigens betekent dit niet dat een soeverein geen recht heeft om diens onderdanen ter dood te veroordelen: hij heeft het recht om dit te doen, en de onderdaan heeft het recht zich hier tegen te verzetten.²² De uiteindelijke reden voor het oprichten van de staat is de zorg om het eigen leven veilig te stellen en daardoor een bevredigender bestaan te verwerven.²³ Het spreekt voor zich dat een bevolking op wie genocide wordt gepleegd of welke slachtoffer is van misdaden tegen de menselijkheid niet uit kan gaan van een veiliggesteld leven.

Maar uit het feit dat de bevolking de negatieve soevereiniteit van de regering niet hoeft te accepteren volgt nog niet noodzakelijk dat de internationale gemeenschap dit ook niet hoeft te doen. Hoe zit het bijvoorbeeld in situaties waarin slechts een gedeelte van de bevolking slachtoffer is van de massale wreedheden, zoals zo vaak gebeurt in situaties van genocide en oorlogsmisdaden tegen minderheden? Als een meerderheid van de bevolking niet voor haar veiligheid hoeft te vrezen, dan is een soeverein toch immers voor een significant gedeelte effectief in het bewaren van de stabiliteit? Deze situaties zijn complexer. Voorstanders van de R2P-doctrine kunnen beargumenteren dat een regering niet slechts een gedeelte van haar bevolking moet beschermen, maar de *gehele* bevolking. Het gebrek aan capaciteit tot positieve soevereiniteit voor de gehele bevolking leidt er dan toe dat een regering geen aanspraak kan maken op de rechten die komen kijken bij externe soevereiniteit; een staat die een significant gedeelte van zijn bevolking niet eens veiligheid kan bieden om te overleven verdient dan geen negatieve soevereiniteit. Voor de internationale gemeenschap vormt het argument van interne stabiliteit dus (binnen de R2P-gevallen) geen reden om de soevereiniteit van staten die deze stabiliteit niet *aan de gehele bevolking* kunnen garanderen nog te respecteren.

Maar het is een hele hoge eis om van een staat te verlangen dat zij de *gehele* bevolking veiligheid biedt: in geen enkele staat zijn inwoners volledig zeker van haar veiligheid, en er zijn talloze staten die interne instabiliteit kennen zonder dat het legitiem zou zijn binnen deze staten te interveniëren. In het vierde hoofdstuk zal de vraag terugkomen in welke gevallen mag worden geïntervenieerd; ik zal daar claimen dat interventie niet (op de lange termijn) mag leiden tot een verslechtering van de interne stabiliteit. In dergelijke gevallen zou interventie immers zijn doel voorbij schieten: in plaats van meer veiligheid zal er minder veiligheid zijn voor de bevolking. Nu is in het geval van massale wreedheden goed de claim te maken dat een verslechtering van de algemene stabiliteit niet langer

²⁰ Hobbes, *Leviathan*, 142; *Ibid.*, 212-213.

²¹ *Ibid.*, 213-214.

²² *Ibid.*, 213.

²³ *Ibid.*, 171.

mogelijk is (genocide en interne stabiliteit gaan zelden samen), maar er is vaak sprake van een gedeelte van de bevolking dat nog steeds veilig kan leven (denk aan de Hutu's in Rwanda in 1994, maar ook aan Sjiieten binnen Irak tijdens de Al-Anfal campagne tegen de Koerden in de jaren tachtig), en interventie brengt hun veiligheid in gevaar. Dit is een factor waar rekening mee dient te worden gehouden door voorstanders van R2P, en een punt dat moet worden meegenomen in toekomstige discussies rond specifieke interventies. Van interventie tot interventie moet worden afgewogen of het stoppen van massale wreedheden niet zal leiden tot meer leed op langere termijn; op deze nuancering zullen we in het vierde hoofdstuk terugkomen.

3.2 Externe Stabiliteit

Stabiliteit binnen het land is echter niet het enige probleem: ook het voortbestaan van het internationale systeem berust op de erkenning van de (in dit geval externe) soevereiniteit van staten. Op welke manier kan worden verdedigd dat de externe soevereiniteit van externe staten kan worden geschonden, zonder dat de overige staten het vertrouwen verliezen in de Westfaalse orde? Hiervoor dient te worden aangetoond dat het internationale systeem tegelijk met R2P kan bestaan. Het internationale systeem berust echter op de wederzijdse erkenning van de externe soevereiniteit van staten. Om dit systeem in stand te houden zal externe soevereiniteit dus dienen te blijven bestaan. Maar ook voor het Westfaalse statensysteem geldt, net zoals voor de soeverein, dat deze een *instrument* is tot het bereiken van een bepaald doel. In het geval van de Westfaalse orde is dit doel het behouden van de internationale vrede. Met dit einddoel in ons achterhoofd valt er te beargumenteren dat de Westfaalse orde in strikte vorm (met hierin een onschendbare externe soevereiniteit voor staten) niet leidt tot meer stabiliteit binnen het internationale systeem. Staten als Somalië en Afghanistan zijn thuisbases gebleken voor actoren wiens invloed ver voorbij de grenzen van het land te voelen was (en is): respectievelijk piraterij en terrorisme zijn misdaden die niet alleen binnen een staat destabiliserend werken, maar transnationaal een probleem vormen voor de internationale gemeenschap als geheel. In beide gevallen leidt het respecteren van de externe soevereiniteit van Somalië en Afghanistan tot meer onzekerheid en instabiliteit in de wereld dan een interventie zou doen. Ik zou in de situaties van Somalië en Afghanistan niet pleiten voor ingrijpen, maar externe stabiliteit als argument is in deze gevallen eerder in het nadeel van externe soevereiniteit dan in het voordeel ervan.

Onschendbare externe soevereiniteit leidt dus niet noodzakelijk tot internationale stabiliteit. R2P biedt een oplossing voor de gevallen waarin de internationale stabiliteit juist in gevaar wordt gebracht door de traditionele erkenning van externe soevereiniteit, door voorwaarden te stellen aan het verkrijgen van die externe soevereiniteit. Zolang R2P op een duidelijke en consequente manier wordt toegepast vormt het veranderen van de voorwaarden voor het verkrijgen van externe soevereiniteit geen probleem voor internationale stabiliteit. De internationale orde berust op het idee dat het systeem staten in staat stelt elkaar wederzijds te kunnen vertrouwen niet te interveniëren in elkaars zaken. Externe soevereiniteit is dus een instituut, een groep regels over de voorwaarden om de status van soeverein te verkrijgen en de rechten en plichten die bij deze status van soeverein komen kijken.²⁴ De groep regels die het Westfaalse systeem vormen maken dat

²⁴ Werner en de Wilde, *The Endurance of Sovereignty*, 290-299.

internationale interacties op een duidelijke manier verlopen. Maar deze regels kunnen veranderd worden, en dit is precies wat R2P op het oog heeft. En zo lang deze verandering duidelijk en consequent wordt uitgevoerd blijft duidelijk wat de regels zijn waaronder het internationale systeem zich bevindt, en blijft voorspelbaar hoe de internationale gemeenschap reageert op bepaalde handelingen door een staat. Zolang een soevereine staat weet welke rechten en plichten zij geniet, en wat er gebeurt wanneer zij nalatig is in haar plichten, zal het vertrouwen blijven bestaan. Duidelijk opgestelde regels leiden tot stabiliteit, en R2P als vaste doctrine binnen het internationale statenstelsel zal hierop geen uitzondering vormen.²⁵

3.3 Het zelfbeschikkingsrecht van volken

Het lijkt vanzelfsprekend dat de bevolking van een staat in haar zelfbeschikkingsrecht wordt beperkt wanneer de internationale gemeenschap ingrijpt in de interne aangelegenheden, maar een dergelijke claim is te ongenueanceerd. De massale wreedheden die bij R2P als voorwaarde voor ingrijpen gelden vereisen namelijk het bestaan van minstens twee los van elkaar staande partijen: de overheersende partij (welke de massale wreedheden uitvoert) en de onderdrukte partij (welke de massale wreedheden ondergaat en dus slachtoffer is). Er is niet sprake van één volk dat een zelfbeschikkingsrecht heeft, maar van twee volken. Beiden hebben het recht op zelfbeschikking, maar de overheersende partij beperkt de onderdrukte partij in de uitvoering van dit recht. Deze visie op het zelfbeschikkingsrecht creëert een dilemma voor de internationale gemeenschap. Hoewel ingrijpen immers nog steeds een schending van dit recht van de *overheersende* partij is, valt niet te ontkennen dat *niet* ingrijpen toelaat dat het zelfbeschikkingsrecht van de *onderdrukte* partij wordt geschonden. Ingrijpen is dan niet langer een keuze tussen het schenden van het zelfbeschikkingsrecht van een partij of niet: de keuze is nu tussen het actief schenden van het zelfbeschikkingsrecht van de ene partij of toelaten dat het zelfbeschikkingsrecht van de andere partij wordt geschonden.

De voornamelijk politieke doctrine van R2P krijgt op deze manier een onmiskenbaar ethisch aspect: is het doen van iets kwalijks erger dan het toelaten van iets kwalijks?²⁶ R2P neemt een duidelijke positie in binnen dit debat: het morele verschil tussen doen en toelaten is binnen R2P ondergeschikt aan het voorkomen van massale wreedheden. Dit is de positie die we als internationale gemeenschap zouden moeten overnemen: de massale wreedheden die R2P als voorwaarde voor ingrijpen neemt zijn van zo'n acute, gruwelijke en grootschalige aard dat het zelfbeschikkingsrecht van het overheersende volk simpelweg ondergeschikt raakt aan het stoppen van de wreedheden. De groep wiens zelfbeschikkingsrecht bij interventie wordt geschonden is immers precies die groep die zelf het zelfbeschikkingsrecht van een ander volk schendt. Het is niet te verdedigen dat het zelfbeschikkingsrecht zou moeten toestaan dat een volk een ander volk zou mogen onderdrukken. Vrijheid eindigt nog steeds waar de vrijheid van een ander begint. Dat neemt niet weg dat interventie

²⁵ We zullen in het vierde hoofdstuk zien dat het bezwaar praktisch gewicht blijft houden; daar zal meer aandacht worden besteed aan de vraag op wat voor een manier een interventie kan worden uitgevoerd zonder dat staten het vertrouwen in de Westfaalse orde verliezen.

²⁶ Voor een uitleg van dit morele verschil, zie Frances Howard-Snyder, "Doing vs. Allowing Harm," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2011 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/win2011/entries/doing-allowing/>.

in het oog moet houden dat het zelfbeschikkingsrecht van *elk* volk, ook de overheersende partij, uiteindelijk dient te worden gerespecteerd. Op dit punt kom ik terug in het volgende hoofdstuk, wanneer we ons bezighouden met voorwaarden aan interventie.

4. R2P in de praktijk: een schets

Nu een antwoord is gegeven op de theoretische bezwaren tegen de R2P-doctrine, zullen we nu schetsen aan welke eisen een juiste implementatie dient te voldoen. De vorige twee hoofdstukken hadden als doel te onderzoeken *of* interventie volgens de R2P-doctrine te verantwoorden is; het komende hoofdstuk heeft als doel te onderzoeken *hoe* interventie volgens de R2P-doctrine eruit zou moeten zien. R2P mag geen vrijbrief zijn voor grotere machten om zich naar eigen behoefte in te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van andere staten. Om dit te voorkomen zullen we drie vragen over de uitvoering van R2P in grote lijnen beantwoorden. In welke gevallen mag worden ingegrepen? Op welk moment mag worden ingegrepen: al preventief, of slechts wanneer er bewijs is dat massale wreedheden plaatsvinden? En op welke manier mag worden ingegrepen? De antwoorden op deze vragen houden rekening met het grootste praktische bezwaar dat tegen de R2P-doctrine wordt opgeworpen: hoe kan worden voorkomen dat R2P leidt tot een hernieuwd imperialisme van de mondiale grootmachten?

4.1 In welke gevallen mag worden ingegrepen?

Dat de vrees voor imperialisme (machtsuitbreiding door grootmachten ten koste van nationale zelfbeschikking) niet ongegrond is komt naar voren als we kijken naar situaties waarin de toepasbaarheid van R2P is geclaimd. Rusland kon claimen volgens de doctrine te handelen toen Georgië werd binnengevallen in 2008, ondanks een internationale consensus dat er geen sprake was van één van de vier massale wreedheden en werd geoordeeld dat de militaire interventie van de Russen buitenproportioneel was.²⁷ In hetzelfde jaar riep de Franse minister van buitenlandse zaken op om R2P te gebruiken als autorisatie voor humanitaire interventie binnen het door een orkaan getroffen Myanmar zonder hiervoor toestemming te hebben van het Myanmarese regime. In dit tweede geval was punt van discussie of natuurrampen vielen onder R2P; de uiteindelijke consensus was dat dit niet het geval is.²⁸ In beide gevallen bleek het gebruik van R2P als legitimering voor inmenging niet succesvol. De voorbeelden laten echter zien hoe onduidelijkheid over R2P ertoe kan leiden dat deze misbruikt kan worden, of verder kan worden opgerekt zodat deze voorbijgaat aan het oorspronkelijke doel.

Dit is in het nadeel van de doctrine: de *2005 World Summit Outcome* spreekt expliciet over slechts de vier massale wreedheden (genocide, etnische zuivering, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden), en het is dankzij de *Outcome* dat we kunnen spreken van een brede consensus. Door andere gevallen aan R2P toe te voegen wordt deze consensus ondermijnd, wat de internationale erkenning van de doctrine als geheel in gevaar brengt. Houd in gedachten dat in 3.2 is beargumenteerd dat het voor de internationale stabiliteit van groot belang is dat er consensus heerst over de formele inhoud van het begrip soevereiniteit; aangezien R2P deze inhoud verandert dient er ook een consensus te heersen over de formele inhoud van de R2P-doctrine zelf. Het doel van de *Responsibility to Protect* moet in het oog worden gehouden: het voorkomen van door de mens gecreëerde catastrofes zoals die in Rwanda of Srebrenica. Humanitaire interventie die niet in het

²⁷ Alex J. Bellamy, "The Responsibility to Protect – Five Years On," *Ethics & International Affairs*, 24, no. 2 (2010): 151.

²⁸ *Ibid.*, 149-152.

teken staat van dit doel is zeker niet zonder waarde, maar ze dient onafhankelijk van R2P te worden verdedigd en gelegitimeerd. Door andere instanties van humanitaire rampen via een achterdeur toe te voegen aan R2P wordt de focus en kracht van de doctrine ondermijnd. Het retroactief en opportunistisch veranderen van de verantwoordelijkheden die staten volgens R2P tegenover hun bevolking hebben leidt precies tot het gebrek aan vertrouwen in de internationale orde waar door tegenstanders van R2P zo voor wordt gevreesd.²⁹ De regels van het instituut soevereiniteit moeten stabiel en expliciet zijn; en humanitaire interventie zonder toestemming van de regering in het geval van een natuurramp is in strijd met deze regels.

Er zijn echter nog meer voorwaarden om te bepalen in welke gevallen er mag worden ingegrepen. Een tweede vereiste voor een juiste uitvoering van de R2P-doctrine moet zijn dat er een redelijke kans is op succesvolle interventie. Deze voorwaarde is overgenomen uit de *Just War Theory*, maar we zullen hem toepassen op de theoretische bezwaren die in het vorige hoofdstuk zijn genoemd.³⁰ Er zijn drie factoren die bepalen of een interventie succesvol mag worden genoemd. (a) Ingrijpen mag (op de lange termijn) niet leiden tot een vermindering van de interne stabiliteit. (b) Ingrijpen mag niet leiden tot conflict op internationale (grote) schaal. (c) Ingrijpen mag er niet voor zorgen dat, na afloop van een interventie, het zelfbeschikkingsrecht van een volk stelselmatig wordt geschonden.

Een vanzelfsprekende laatste factor is dat een interventie er daadwerkelijk voor moet zorgen dat de massale wreedheden worden beëindigd of voorkomen. Is dit immers niet het geval, dan is er immers überhaupt geen reden om te interveniëren via R2P. Dit laatst was bijvoorbeeld het geval in Georgië: daar het bijzonder discutabel was of er sprake was van genocide, etnische zuivering, oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid was er geen reden voor de Russen om zich te beroepen op R2P. Alle drie factoren dienen in acht te worden genomen wanneer we ons afvragen hoe een succesvolle interventie eruitziet, maar geen van drieën is een absolute eis. De drie factoren komen voort uit de bezwaren tegen R2P die in het tweede hoofdstuk zijn besproken, en leunen op de gedachte dat een interventie pas succesvol is wanneer rekening wordt gehouden met deze bezwaren. Het zijn dus voorwaarden aan interventie die nodig zijn om de bezwaren van het tweede hoofdstuk weg te kunnen nemen.

a. Wanneer, na een interventie, een land in chaos achterblijft is duidelijk dat de interventie de interne stabiliteit niet ten is gekomen. Aangezien één van doelen van soevereiniteit is om deze stabiliteit te waarborgen, brengt een ingreep die dit doel verder ondermijnt een bevolking alleen maar verder af van datgene waarvoor de soevereiniteit van de regering aanvankelijk is ingesteld. Deze maatregel dient te voorkomen dat inwoners van een staat die aanvankelijk vredig konden leven onder het regime door de internationale gemeenschap in gevaar worden gebracht. Precies dan geldt het bezwaar tegen R2P dat in paragraaf 2.1 is besproken namelijk wel. Zelfs in landen waar massale wreedheden plaatsvinden kan er nog steeds voor een gedeelte van de bevolking veiligheid en stabiliteit zijn; deze stabiliteit mag niet verdwijnen als gevolg van ingrijpen.

²⁹ Noam Chomsky, "Humanitarian Intervention", *Chomsky.info*, bezocht op 2 juli 2015, <http://www.chomsky.info/articles/199401--02.htm>.

³⁰ Brian Orend, "War," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2008 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/fall2008/entries/war/>.

b. Het gehele doel van R2P is het instellen van een internationale doctrine die de internationale gemeenschap in staat stelt de vier massale wreedheden te voorkomen zonder het vertrouwen in het internationale statenstelsel of de wereldvrede in gevaar te brengen. Interventies die een escalatie in de vorm van een internationaal conflict voortbrengen maken onze wereld niet vreedzamer maar juist gewelddadiger en brengen meer mensen in gevaar dan de aanvankelijke situatie dit deed. Denk bijvoorbeeld aan een hypothetische Amerikaanse invasie in Noord-Korea: zelfs wanneer een dergelijke interventie volgens R2P geheel te legitimeren valt (en deze claim valt te verdedigen), dan nog leidt een dergelijke interventie tot een conflict waarin Japan, Zuid-Korea en China betrokken raken. Hoe kwalijk de acties van het Noord-Koreaanse regime ook zouden zijn, het land binnendringen leidt vrijwel zeker tot meer leed dan toelaten dat de regering zijn gang gaat. Interventie in Noord-Korea is daarom (op dit moment) niet wenselijk, aangezien R2P leed juist probeert te verminderen.

c. In 2.3 is besproken dat het zelfbeschikkingsrecht van volkeren waardevol is, en dat één van de doelen van soevereiniteit is om dit zelfbeschikkingsrecht te waarborgen. Daarom dient zoveel mogelijk te worden voorkomen na afloop van een interventie het zelfbeschikkingsrecht van minderheden binnen een staat door de (nieuwe) machthebbers wordt geschonden. Ik heb hier specifiek de situatie in Irak na de oorlog van 2003 op het oog: de Amerikaanse invasie en daaropvolgende burgeroorlog hebben er daar toe geleid dat de Soennitische minderheid inmiddels wordt gemarginaliseerd binnen de Iraakse politiek.³¹ Ook hier geldt dat moet worden voorkomen dat een land duidelijk slechter af is na interventie: een interveniërende macht draagt de verantwoordelijkheid voor de gevolgen die de interventie met zich meebrengt.³²

Uiteraard roept de eis van een redelijke kans op succes op wie bepaalt welke specifieke interventies aan deze voorwaarde voldoen. Wie, met andere woorden, bepaalt of mag worden ingegrepen? Unilateraal ingrijpen lijkt immers verre van wenselijk: de eerdere voorbeelden hebben laten zien dat een claim tot R2P een verkapt methode kan zijn interventies te legitimeren die in het nationaal belang zijn van interveniërende staten in plaats van het belang van de bevolking van het land waarbinnen de ingreep plaatsvindt. Om dit te voorkomen stelt de VN-conceptie van R2P als voorwaarde dat de VN-Veiligheidsraad instemt met interventies. Maar de permanente leden van de Veiligheidsraad zijn berucht om hun gebruik van het vetorecht omwille van het eigen belang.³³ Het lijkt daarom een beter idee om een onafhankelijke instantie in te stellen die deze taak op zich kan nemen. Deze instantie komt is vergelijkbaar met het *Democracy Panel* waar Thomas Pogge voor pleit in zijn artikel *Achieving Democracy*: een internationaal panel bestaande uit onafhankelijke juristen met voldoende kennis van zaken en de capaciteit om snel een oordeel te vellen.³⁴ Waar het panel van Pogge echter oordeelt over de mate van democratie in staten, oordeelt de instantie die ik hier

³¹ Ned Parker, "The Iraq We Left Behind," *Foreign Affairs*, bezocht op 2 juli 2015, <https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2012-02-12/iraq-we-left-behind>.

³² Rajan Menon, "Breaking the State," *The National Interest*, No. 113 (May/June 2011): 30-31.

³³ Ian Williams, "Ban Ki Moon and R2P," *Foreign Policy in Focus*, 3 augustus 2009, bezocht op 2 juli 2015, <http://fpif.org/ban-ki-moon-and-r2p/>.

³⁴ Thomas Pogge, "Achieving Democracy," *Ethics & International Affairs*, Volume 15, Issue 01 (2001): 12-13.

voorstel over de het plaatsvinden van massale wreedheden binnen landsgrenzen. De instantie dient onder andere te beoordelen of er voldoende bewijs is dat gewelddadigheden plaatsvinden, of deze gewelddadigheden vallen onder de massale wreedheden, en of er een redelijke kans is op succesvol ingrijpen. Het doel van deze instantie is om te voorkomen dat partijen die bereid zijn tot interventie vleugellam worden gemaakt door VN-bureaucratie en onenigheid over de legitimiteit van een interventie. De instantie moet in staat zijn snel een oordeel te vellen over massale wreedheden die plaatsvinden of aanstaande zijn zodat tijdig kan worden ingegrepen, en moet onafhankelijk zijn van staten zodat zij niet kan worden beïnvloed door egoïstische politieke belangen of politieke druk. De organisatie moet dus, met andere woorden, op dezelfde manier worden opgezet als Pogges *Democracy Panel*.

Een andere reden voor het belang van een onafhankelijke instantie is de noodzaak voor een duidelijk en consequent systeem. Te vaak zien we dat gelijke gevallen ongelijk behandeld worden. Waarom wordt wel ingegrepen in Kenya, maar niet in Zimbabwe of de Westelijke Sahara? Voor vertrouwen in R2P is het essentieel dat niet alleen wordt geïntervenieerd in gevallen waarin dit in het belang is van de grootmachten, maar in alle conflicten die onder R2P vallen. Als R2P het instituut soevereiniteit wil veranderen, dan dient deze verandering consequent te worden gerespecteerd. De doctrine verliest haar geloofwaardigheid als interveniërende staten R2P slechts opportunistisch gebruiken als legitimering voor interventies die eigenlijk een ander doel dienen dan de bescherming van bevolkingen. Dat betekent overigens niet dat interventies slechts mogen worden uitgevoerd wanneer de interveniërende macht ze met de juiste intentie uitvoert: een dergelijke eis lijkt, zeker met het oog op de kosten die bij interventie komen kijken, een onnodige beperking op te leggen die het moeilijk maakt staten te vinden die bereid zijn puur en alleen omwille van het voorkomen van massale wreedheden in te grijpen. De interveniërende staten mogen bovenop deze legitimering gerust nog egoïstische redenen hebben om de interventie uit te voeren. Echter, ook die interventies niet in het nationaal belang van interveniërende staten zijn dienen uit te worden gevoerd. Consequent toepassen van R2P is essentieel wanneer de doctrine meer wil zijn dan een middel voor grootmachten om hun macht te vergroten.

4.2 Op welk moment mag worden ingegrepen?

Een tweede categorie van voorwaarden aan R2P houdt zich bezig met het moment dat mag worden ingegrepen om massale wreedheden te voorkomen. Uiteraard is R2P toepasbaar in situaties waarin massale wreedheden al plaatsvinden: wanneer er al op grote schaal oorlogsmisdaden of genocide plaatsvinden is duidelijk dat interventie nodig is om verder bloedvergieten te voorkomen. Het is echter wenselijker om massale wreedheden überhaupt te voorkomen. Om dit te doen is actie vereist voordat er bewijs is dat massale wreedheden actief plaatsvinden of plaatsgevonden hebben. Er zijn hier twee factoren van belang: enerzijds dient zo vroeg mogelijk te worden ingegrepen om te voorkomen dat de massale wreedheden kunnen plaatsvinden, anderzijds kan interventie niet plaats vinden tot zeker is dat een gebrek aan interventie leidt tot het plaatsvinden van deze massale wreedheden. Er kan nooit van met zekerheid worden gesteld dat genocide plaats zal vinden tot nadat deze al plaats heeft gevonden. In lang niet elke situatie waarin sprake is van spanningen tussen groeperingen leidt deze spanning uiteindelijk tot conflict, en in lang niet elk conflict is sprake van genocide, etnische zuivering, oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid. Dus wanneer zijn er voldoende aanwijzingen dat massale wreedheden ophanden zijn?

Ook hierbij dient rekening te worden gehouden met het gevaar dat R2P kan worden misbruikt om andere doeleinden te bereiken dan het voorkomen van het plaatsvinden van massale wreedheden. Als de doctrine zou toestaan dat elke situatie waarin sprake is van conflict of spanningen tussen groeperingen mag worden aangegrepen om een interventie te plegen, dan geeft dit grootmachten min of meer een vrijbrief om binnen te vallen in welk land ze maar willen. Mag Pakistan worden binnengevallen omdat er spanningen zijn tussen Hindoes en Moslims? Mocht de internationale gemeenschap interveniëren in Noord-Ierland tijdens de *Troubles*? Spanningen of conflicten alleen zijn zeker niet een voldoende voorwaarde om te kunnen stellen dat een genocide of etnische zuivering op handen is. Anderzijds waren er al voor de Rwandese genocide in 1994 duidelijke aanwijzingen dat voorbereidingen werden getroffen om Tutsi's op systematische wijze uit te roeien.³⁵ Een juiste implementatie van R2P dient dus het midden te houden tussen het toestaan van interventie om massale wreedheden te voorkomen, en voorkomen dat interveniërende machten ingrijpen in situaties waarin onzeker is of massale wreedheden ophanden zijn.

Navigeren tussen deze twee vereisten is moeilijk, en een werkelijk goede oplossing voor het probleem vereist meer onderzoek. Er valt echter wel te stellen dat preventief ingrijpen (dat wil zeggen, ingrijpen omdat er een dreiging is dat massale wreedheden zullen plaatsvinden) te veel vrijheid geeft aan de interveniërende machten om R2P te misbruiken voor eigen gewin (een *preventive strike*). In plaats hiervan dient er aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te zijn dat massale wreedheden ophanden zijn wanneer niet wordt geïntervenieerd (een *imminent threat*). Maar wanneer is een bedreiging *imminent*? Ook deze voorwaarde dient in specifieke situaties door een instantie die onafhankelijk is van staten te worden onderzocht. Alleen zo'n groepering kan objectief onderzoeken of er een reële dreiging is dat massale wreedheden aanstaande zijn. Op deze manier kunnen kleinere staten zich beroepen op de illegitimiteit van onterechte interventies, terwijl tegelijkertijd kan worden voorkomen dat de internationale gemeenschap blijft hangen in overleg terwijl de genocides al plaatsvinden, zoals gebeurde in Rwanda.³⁶

4.3 Op welke manier mag worden ingegrepen?

Wanneer op legitieme wijze is bepaald dat er sprake is van (het ophanden zijn van) massale wreedheden, is de volgende vraag welke beperkingen moeten worden opgelegd aan de interventie zelf. Wat mag een interveniërende macht wel en niet doen?

Over het algemeen dient een interventie minstens *just war theory* aan te houden, specifiek met betrekking tot *jus in bello*.³⁷ Kiezen voor militaire interventie in een land is immers een welbewuste keuze een gewapende strijd aan te gaan, en *jus in bello* is een theorie met als doel deze gewapende strijd op een moreel te verantwoorden manier te laten verlopen. *Just war theory* schrijft onder meer voor dat internationale wetten op het gebied van wapenverbod dienen te worden gerespecteerd, burgers dienen te worden ontzien, proportioneel dient te worden gehandeld, en vergelding dient te

³⁵ Scott R. Feil, *Preventing Genocide: How the Early Use of Force Might Have Succeeded in Rwanda* (New York: Carnegie Corporation, 1998), 7-10.

³⁶ Stewart M. Patrick, "Lessons of the Rwandan Genocide," *Council on Foreign Relations*, 7 april 2014, bezocht op 2 juli 2015, <http://blogs.cfr.org/patrick/2014/04/07/lessons-of-the-rwandan-genocide/>.

³⁷ Voor een introductie in *just war theory*, zie Orend, "War."

worden voorkomen. De theorie kent een lange traditie die dient te worden gerespecteerd door interveniërende machten om te garanderen dat interventie op een redelijke wijze plaatsvindt.

Echter, omdat interventie plaatsvindt binnen het kader van R2P dienen een tweetal extra voorwaarden te worden toegevoegd. Deze voorwaarden geven antwoord aan de bezwaren die in het tweede hoofdstuk zijn behandeld. De eerste hiervan is dat interventie onder R2P niet mag leiden tot destabilisatie op de lange termijn binnen het land waar de interventie plaatsvindt. Dit houdt onder andere in dat de regering niet mag worden afgezet zonder dat een andere, legitieme soeverein voorhanden is die in staat is vrede en veiligheid aan de bevolking te garanderen. Ook mag interventie geen voedingsbodem worden voor vergeldingsacties van de onderdrukte groepering tegen de overheersende groepering (zoals is gebeurd na de Irakoorlog).³⁸ Deze voorwaarde beantwoordt aan de zorg dat interventie leidt tot een ondermijning van de interne stabiliteit in het land waar interventie plaatsvindt.

De tweede voorwaarde aan de manier van ingrijpen is dat deze zich beperkt tot het voorkomen van massale wreedheden en het afdwingen van vrede. Het instellen van een nieuwe constitutie of het in het zadel helpen van een nieuwe regering zijn normaal gesproken niet zaken waar de R2P-doctrine zich mee bezig houdt. Meer doen dan het voorkomen van massale wreedheden opent de deur voor het bezwaar dat R2P wordt misbruikt ten behoeve van (Westers) imperialisme. Paragraaf 3.2 heeft laten zien dat het vertrouwen in het internationale systeem berust op het idee dat staten de garantie hebben binnenlandse aangelegenheden op een eigen manier te organiseren, en zaken als het omverwerpen van de regering van een staat creëren het risico dat andere staten niet langer het vertrouwen hebben dat de internationale orde dit recht aan soevereine staten garandeert. Opnieuw geldt dat het verspreiden van democratie of het omverwerpen van corrupte regimes voor de internationale gemeenschap mogelijk waardevolle doelen zijn om na te streven; maar ook deze doelen vallen niet onder de R2P-doctrine. Door meer te doen dan de doctrine voorschrijft wordt het vertrouwen in de *Responsibility to Protect* als legitieme herdefiniëring van soevereiniteit ondermijnd, terwijl dit vertrouwen er moet zijn om te voorkomen dat de internationale orde destabiliseert.

Helaas is het in de praktijk toch vaak het geval dat het voor de landelijke stabiliteit op de langere termijn noodzakelijk is dat meer wordt gedaan dan simpelweg het afdwingen van vrede of het stoppen van de wreedheden. R2P gaat natuurlijk over méér dan interventie: ingrijpen wordt gezien als een laatste redmiddel. Er valt dus meer onder de doctrine dan alleen het inzetten van militaire macht om de vrede te bewaren. De doctrine heeft als einddoel het voorkomen van massale wreedheden, op welke manier dan ook. Dat betekent dat het omverwerpen van regeringen (of andere acties die het vertrouwen van staten in het internationale systeem kunnen schaden) binnen de doctrine worden toegelaten, *maar alleen wanneer deze acties als doel hebben massale wreedheden te voorkomen*. R2P en de eis dat het internationale vertrouwen bewaard blijft blijven hier helaas met elkaar op gespannen voet staan. Want hoe valt te bewijzen dat acties als het omverwerpen van regeringen noodzakelijk zijn om massale wreedheden te voorkomen?

³⁸ Matt Fitzpatrick, "ISIS, Al Qaeda and The Wretched of the Earth," *Flinders Journal of History and Politics*, Vol. 30 (2014): 26.

Wellicht kan de eerdergenoemde instantie ook hier een uitkomst bieden: een objectieve instantie met verstand van zaken zou kunnen beoordelen wat precies noodzakelijk is om massale wreedheden te voorkomen. Maar de situatie blijft zeer complex, en de discussie over wat precies noodzakelijk is om het einddoel van R2P (het uitbannen van massale wreedheden) te bereiken is te groot voor deze scriptie. Het doel van dit hoofdstuk was vooral om te laten zien met welke factoren rekening dient te worden gehouden bij de vraag *hoe* interventies moeten worden uitgevoerd. Interventies moeten rekening houden met de antwoorden die in hoofdstuk drie zijn gegeven op de bezwaren uit hoofdstuk twee. De aanpak bij interventie verschilt dan van geval tot geval, afhankelijk van wat noodzakelijk is om massale wreedheden te voorkomen.

Conclusie

De *Responsibility to Protect* is een lovenswaardige stap in de richting van een wereld die vrij is van genocide, etnische zuivering, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. De derde voet van de doctrine, die de internationale gemeenschap in staat stelt om in te grijpen in situaties waarin deze massale wreedheden plaatsvinden, kan antwoord geven op de vraag of zij in tegenspraak is met de traditionele conceptie van de soevereiniteit van staten. De doctrine is gericht op het veiligstellen van de interne stabiliteit, en laat interventie pas toe in gevallen waarin de veiligheid van minderheden door een staat niet kan worden gewaarborgd. In situaties waarin een gedeelte van de bevolking nog wel in veiligheid kan leven terwijl massale wreedheden plaatsvinden ligt de situatie gecompliceerder: het voeren van een interventie brengt hier het gevaar mee het leven van een gedeelte van de bevolking te destabiliseren. Interventies moeten hier rekening mee houden, en proberen de interne stabiliteit zo veel mogelijk te waarborgen.

Voor de internationale gemeenschap is het van belang dat R2P rekening houdt met de noodzaak voor een vertrouwen tussen staten; zij doet dit door geloofwaardige voorwaarden aan externe soevereiniteit te stellen. Wanneer de doctrine consequent wordt toegepast tegen staten die hun verplichtingen tegenover hun bevolking niet nakomen komt de internationale orde niet onder druk; iedere regering weet immers wat er van hem wordt verwacht, en wat de gevolgen zijn van nalatigheid. Een correcte toepassing van R2P moet ook rekening houden met het zelfbeschikkingsrecht van volken. Interventie onder R2P is ten gunste van het zelfbeschikkingsrecht: onderdrukte volkeren krijgen een meer kans eigen cultuur en wensen uit te dragen wanneer de internationale gemeenschap voorkomt dat zij worden uitgemoord. Dat het zelfbeschikkingsrecht van overheersende partijen bij interventie vaak wordt geschonden is jammer maar noodzakelijk: de ernst van de massale wreedheden weegt zwaarder dan het zelfbeschikkingsrecht van de overheersende partij. Dit neemt niet weg dat R2P rekening moet houden met het feit dat het zelfbeschikkingsrecht van de overheersende partij ook waardevol is, en humanitaire interventie er dus niet toe mag leiden dat de overheersende partij uiteindelijk zelf de onderdrukte partij wordt.

Een precieze invulling geven van de inhoud van een interventie is moeilijk. De eisen verschillen per situatie, en er blijft te debatteren of de reikwijdte van R2P groot genoeg is. Omdat er een consensus is dat de vier massale wreedheden moeten worden voorkomen, beperkt R2P zich hiertoe. Het zou het vertrouwen in de doctrine schaden om andere vormen van humanitaire rampen (bijvoorbeeld natuurrampen) onder R2P te scharen. R2P beperkt zich echt tot de *man-made disasters* zoals die in Rwanda en Srebrenica. Hoe interventies mogen worden uitgevoerd verschilt van situatie tot situatie. Interventies moeten succesvol zijn, en altijd in het teken blijven staan van het voorkomen van massale wreedheden. Andere vormen van humanitaire interventie zijn mogelijk waardevol, maar ze vallen niet onder R2P. Altijd dient het einddoel van de doctrine in gedachten te worden gehouden: het voorkomen van massale wreedheden.

Welke middelen tot het bereiken van dit doel mogen worden gebruikt dient te worden onderzocht door een instantie onafhankelijk van staten, met kennis van de lokale situatie en de capaciteit om snel beslissingen te kunnen nemen. Op deze manier kan zo snel mogelijk worden ingegrepen, maar tegelijkertijd worden voorkomen dat staten unilateraal zullen interveniëren. Ingrijpen mag pas wanneer er een grote mate van zekerheid is dat massale wreedheden plaatsvinden of ophanden zijn; wanneer dit precies het geval is, is moeilijk te bepalen en verschilt per geval. Al deze maatregelen hebben als doel te beantwoorden aan de grootste angst van kleinere staten: er moet worden

voorkomen dat R2P kan worden misbruikt voor doelen die het landsbelang van een interveniërende staat dienen en op deze manier diens eigen macht kan uitbreiden. Het is van absolute noodzaak dat het vertrouwen tussen staten blijft bestaan. De *Responsibility to Protect* dient te manoeuvreren tussen het bereiken van het einddoel (het uitbannen van genocide, etnische zuivering, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden) en het in stand houden van het internationale politieke systeem. Dit is absoluut mogelijk: maar het vereist continue aandacht voor de zorgen die staten hebben.

Bibliografie

Annan, Kofi. "We The Peoples: The Role of the United Nations in the 21st Century." Millennium Report of the Secretary-General prepared ahead of the Millennium Summit, New York, September 6-8, 2000. Bezocht op 26 juni 2015. http://www.un.org/en/events/pastevents/we_the_peoples.shtml.

Bellamy, Alex J. "The Responsibility to Protect – Five Years On." *Ethics & International Affairs*, 24, no. 2 (2010): 143-169.

Chomsky, Noam. "Humanitarian Intervention". *Chomsky.info*. Bezocht op 2 juli 2015, <http://www.chomsky.info/articles/199401--02.htm>.

Evans, Gareth. "The responsibility to protect: ending mass atrocity crimes once and for all." *Irish Studies in International Affairs*. 20.1 (2009): 7-13.

Feil, Scott R. *Preventing Genocide: How the Early Use of Force Might Have Succeeded in Rwanda*. New York: Carnegie Corporation, 1998.

Fitzpatrick, Matt. "ISIS, Al Qaeda and The Wretched of the Earth." *Flinders Journal of History and Politics*, Vol. 30 (2014): 21-34.

Gaus, Gerald, Shane D. Courtland en David Schmitz. "Liberalism." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2015 Edition), edited by Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/spr2015/entries/liberalism/>.

Hobbes, Thomas. *Leviathan*. Vertaald door W.E. Krul. Amsterdam: Boom Meppel, 1985.

Howard-Snyder, Frances. "Doing vs. Allowing Harm." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2011 Edition), edited by Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/win2011/entries/doing-allowing/>.

Jackson, Robert. *Quasi-States: Sovereignty, International Relations and the Third World*. Cambridge University Press, 1990.

Ki-Moon, Ban. "Implementing the responsibility to protect: Report of the Secretary-General." UN document A/63/677, 12 January 2009. Bezocht op 26 juni 2015. http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/677.

Margalit, Avishai, en Joseph Raz. "National Self-Determination." *The Journal of Philosophy*, Vol. 87, No. 9 (1990): 439-461.

Menon, Rajan. "Breaking the State." *The National Interest*, No. 113 (May/June 2011): 29-36.

Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide. "The Responsibility to Protect." Bezocht op 26 juni 2015. <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/responsibility.shtml>.

Orend, Brian. "War." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2008 Edition), edited by Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/fall2008/entries/war/>.

Parker, Ned. "The Iraq We Left Behind." *Foreign Affairs*. Bezocht op 2 juli 2015.
<https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2012-02-12/iraq-we-left-behind>.

Patrick, Stewart M. "Lessons of the Rwandan Genocide." *Council on Foreign Relations*, 7 april 2014.
Bezocht op 2 juli 2015. <http://blogs.cfr.org/patrick/2014/04/07/lessons-of-the-rwandan-genocide/>.

Philpott, Dan. "Sovereignty." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2014 Edition), edited by Edward N. Zalta. <http://plato.stanford.edu/archives/sum2014/entries/sovereignty/>.

Pogge, Thomas. "Achieving Democracy." *Ethics & International Affairs*, Volume 15, Issue 01 (2001): 3-23.

Ronzoni, Miriam. "Two conceptions of state sovereignty and their implications for global institutional design." *Critical Review of International Social and Political Philosophy* Vol. 15, No. 5, (2012): 573-591.

United Nations General Assembly. "2005 World Summit Outcome." 24 October 2005, UN document A/RES/60/1. Bezocht op 26 juni 2015.
<http://www.who.int/hiv/universalaccess2010/worldsummit.pdf>.

United Nations. "Chapter I: Purposes and Principles." Bezocht op 2 juli 2015.
<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml/>.

Werner, Wouter G., en Jaap H. De Wilde. "The Endurance of Sovereignty." *European Journal of International Relations* 7.3 (2001): 283-313.

Williams, Ian. "Ban Ki Moon and R2P." *Foreign Policy in Focus*, 3 augustus 2009. Bezocht op 2 juli 2015. http://fpif.org/ban_ki_moon_and_r2p/.